

Спеціалізованій вченій раді Д41.086.01
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23)

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертацію

Овчаренко Олени Миколаївни

**«Юридична відповідальність судді: питання теорії і практики», подану
на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за
спеціальністю 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура**

Актуальність дослідження обумовлена тим, що суверенність Українського народу та формування демократичної й правової державності на Нашій землі значною мірою пов'язано з реальним утвердженням пріоритетності для держави прав людини, й зокрема, утворенням ефективного правозахисного механізму. Досягнення такої цілі прямо залежить від незалежного та водночас відповідального суддівського корпусу.

Конституційна судова реформа 2016 року та європейський вектор розвитку нашої країни вкрай актуалізували потребу в переоцінці старих, та дослідженні новітніх форм й механізмів юридичної відповідальності суддів. Актуальність даної теми також зумовлена необхідністю удосконалення теоретичних і прикладних аспектів підвищення рівня легітимації судової влади у суспільстві, й зокрема, через конституційно-правові механізми юридичної відповідальності суддів.

Належна ступінь обґрунтованості і достовірності наукових результатів дисертації забезпечується тим, що дисертантка досить вдало використала у сукупності методи наукового пізнання. Методологічною основою дисертації виступила система філософських та загальнонаукових методів. Разом з тим авторка застосувала широкий комплекс спеціальних методів та підходів до дослідження, зокрема: порівняльно-правового

аналізу, синтезу, індукції та дедукції, формально-юридичного абстрагування та ін.

Наукова позиція та сформовані у дослідженні висновки ґрунтуються на значному обсязі аналітичних та статистичних даних.

Дисертантка загалом правильно визначила об'єкт та предмет свого дослідження.

Метою роботи було поставлено розробити теоретичну конструкцію інституту юридичної відповідальності суддів. У зв'язку з чим було сформовано логічну та послідовну низку задач для досягнення поставленої мети. Одним із пріоритетних завдань дослідження авторка встановила знаходження оптимального балансу між ідеєю невідворотності покарання за вчинення правопорушення й забезпеченням процесуальної незалежності суддів. Це пошук був зосереджений на оптимальній формі забезпечення професійних і особистих прав суддів, виключення можливості їх незаконного звільнення, свавільного застосування інших заходів відповідальності, припинення випадків використання інституту юридичної відповідальності суддів в якості способу неправомірного тиску на суд з метою примушення до ухвалення рішення певного змісту або на користь окремих осіб (с. 73).

Однією із головних переваг представленого дослідження є підхід комплексного аналізу поставленої проблематики, який знайшов відображення у структурі роботи.

Найсуттєвіші наукові результати та ступінь їхньої новизни знайшли своє відображення у авторських позиціях на сторінках тексту дисертації.

У першому розділі здійснюється загальна характеристика інституту юридичної відповідальності судді і передусім проводиться огляд наукових розробок, теоретичних позицій та проводиться аналіз еволюції сучасного законодавства щодо даного предмету. На підставі ґрунтовного теоретичного аналізу вже напрацьованої наукової матерії щодо проблем

юридичної відповідальності, дослідниця чітко визначила основні напрямки своєї роботи, зокрема: моделювання теоретичної конструкції «інституту юридичної відповідальності судді»; ретроспективний і перспективний аналіз законодавства, що регламентує досліджуваний інститут; звернення до міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду правової регламентації інституту юридичної відповідальності судді; установлення кількісних характеристик окремих структурних елементів досліджуваного інституту, що характеризують відповідну динаміку їх розвитку (с. 49).

Проаналізувавши зарубіжний та міжнародний досвід, автор встановила, що органи державної влади, які уповноважені накладати заходи юридичної відповідальності на суддів, можна поділити на органи загальної компетенції (суди та інші юрисдикційні органи) й спеціальні судові органи (наділені дисциплінарними повноваженнями) (с. 53). Як результат, розкриваючи концептуальні засади інституту юридичної відповідальності судді здобувачка слушно зазначає, що при притягненні до різних видів юридичної відповідальності судді мають користуватися такими ключовими гарантіями: 1) установлення факту порушення ним обов'язку, передбаченого законом; 2) закріплення прозорості процедури розгляду справи із забезпеченням прав судді: на повне інформування стосовно скарг, поданих проти нього; на ознайомлення з усіма доказами, зібраними по його справі; бути вислуханим (усно й письмово) органами, що здійснюють відповідне провадження на всіх його стадіях; особисто постати перед цими органами під час провадження по його справі; на представництво своїх інтересів; на правовий захист від неправомірного впливу органів, які здійснюють провадження у справі, та їх посадових осіб на процес відправлення правосуддя; 3) передбачення законом можливих санкцій, які сформульовані чітко і однозначно; 4) застосування санкції, що відбувається з урахуванням принципу пропорційності покарання вчиненому порушенню та його індивідуалізації; 5) право судді оскаржити прийняте рішення у судовому порядку.

При цьому авторка слушно доводить, що наведені положення складають основу трьох концептуальних постулатів: 1) будь-яка процедура юридичної відповідальності судді має відповідати засадам незалежності, неупередженості, прозорості, справедливості й розумності строків розгляду та іншим гарантіям належного судочинства й визначатися безпосередньо законом; 2) органи, що здійснюють накладення стягнень на суддів, – це суди в розумінні ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; 3) підстави відповідальності й санкції, що застосовуються за їх порушення, мають бути чітко й однозначно встановлені законом і не можуть мати зворотної дії (с. 53-56).

Здійснюючи теоретичне узагальнення, Олена Миколаївна слушно виокремлює спеціальні ознаки інституту юридичної відповідальності судді, які зводяться до наступного: а) це є вид відповідальності професійної; б) заходи примусу застосовуються до судді переважно спеціально уповноваженими органами судової влади, а також судовими і правоохоронними органами загальної компетенції; в) процедури накладення санкцій на суддю спрямовані на усесторонній захист його процесуальної незалежності (с. 57).

Дослідниця аргументовано доводить самотійність та цілісність інституту юридичної відповідальності судді та виокремлює його ключові характеристики, такі як: відокремленість і самотійність у системі права; належність переважної більшості норм цього інституту до публічного права; поєднання норм матеріальних (підстава відповідальності) і процесуальних (процедура відповідальності); об'єднання за предметними і функціональними ознаками норм і приписів права, що складають зміст цього інституту; наявність у субінститутів інституту юридичної відповідальності судді тісних інтегративних зв'язків (с. 62).

Застосовуючи метод правового моделювання до характеристики інституту юридичної відповідальності дослідниця слушно виділяє його структурні елементи: а) суб'єкт відповідальності – суддя; б) об'єкт захисту

інституту відповідальності – фундаментальне право людини на справедливий суд; в) нормативні й процесуальні підстави відповідальності судді, в яких відображаються об'єктивні ознаки протиправного діяння та передумови настання негативних наслідків за їх учинення; г) вина судді – його психічне ставлення до власного діяння та його шкідливих наслідків; д) заходи юридичної відповідальності судді – санкції правових норм; е) особа (інстанція), перед якою є відповідальним суддя – це суспільство (с. 63).

Водночас, крім положень щодо негативної (ретроспективної) відповідальності, дисертантка слушно звертає увагу й на питання позитивної (проспективної) відповідальності судді. Заслуговує на схвалення та підтримку позиція Олени Миколаївни, яка вважає, що інститут юридичної відповідальності судді слід розглядати в органічній єдності її позитивного (проспективного) й негативного (ретроспективного) аспектів (с. 66-67).

Аналізуючи функції інституту юридичної відповідальності (каральну, превентивно-виховну, захисну, забезпечення доброчесності суддівського корпусу тощо) дисертантка справедливо вважає, що поєднання морального та юридичного складників у понятті «доброчесність» перетворює його на надважливу інтегративну категорію, яка дозволяє трактувати обов'язок судді дотримуватися стандартів доброчесності не лише як правовий, а насамперед як етичний (с. 67-73).

Заслуговує на підтримку й висновок відносно того, що каральна функція відповідальності є важливою, однак її реалізація не може бути достатньою для виконання всіх завдань інституту юридичної відповідальності судді, серед яких пріоритетом має бути недопущення випадків учинення суддями правопорушень. Останнє можливе шляхом усестороннього стимулювання правомірної поведінки судді (с. 77).

Вдаючись до розмежування інституту юридичної відповідальності судді та суміжних інститутів, здобувачка справедливо звернула увагу на

те, що формулювання на конституційному рівні такої підстави для звільнення судді, як ненадання згоди на переведення при ліквідації чи реорганізації суду, є не виправданим розширенням інституту юридичної відповідальності судді й має бути визнано неприйнятним (с. 79). Водночас, дослідниця піднімає досить складні й актуальні проблеми щодо колегіальної (с. 91-93) та процесуальної відповідальності суддів (с. 94-98) і намагається віднайти правові шляхи в її вирішенні. Зокрема, Олена Миколаївна робить не безспірний висновок про те, що підстав для віднесення суддів до суб'єктів процесуальної відповідальності немає (с. 99).

Не менш актуальна для вітчизняної правової науки була піднята й проблема щодо конституційної відповідальності суддів (с. 99-101). Як слушно зазначила з цього приводу дослідниця, особливість цього інституту полягає в тому, що він має політико-правове спрямування, відповідальність настає за конституційне правопорушення й передбачає застосування конституційних санкцій. Проте, авторка дійшла переконання, що підстав для виокремлення вказаного субінституту в межах інституту юридичної відповідальності суддів не існує (с. 101).

У роботі також розкриваються існуючі проблеми внутрішньої класифікації суддів й виділяються окремі форми інституту юридичної відповідальності, такі як: цивільно-правова, дисциплінарна, адміністративна й кримінальна (с. 104-129).

У *другому розділі* на теоретико-методологічному рівні вчена розкриває теоретичні аспекти реалізації інституту юридичної відповідальності суддів, й зокрема, її спрямованості (с. 130). Важливим аспектом роботи став аналіз інституту суддівського імунітету (с. 137-141). При цьому авторка обстоює позицію, згідно якої найбільш вдалою моделлю суддівської недоторканності має бути спеціальний, ускладнений порядок притягнення судді до кримінальної відповідальності в разі вчинення ним кримінально караного правопорушення, пов'язаного з відправленням правосуддя й корупцією. Водночас, на переконання

здобувачки є логічним, якби відповідальність судді за вчинення правопорушень, зокрема, кримінальних, не пов'язаних з відправленням правосуддя, здійснювалася б за загальними процедурами — як для пересічних громадян (с. 141). Така наукова позиція сприймається, але вона має низку дискусійних моментів, зокрема пов'язаних із можливістю провокації злочину щодо судді з метою його дискредитації та підриву його незалежності.

Досліджуючи об'єкт юридичної відповідальності суддів, який визначається галузевою належністю суспільних відносин, важливим аспектом дослідження стала й проблематика кримінальної відповідальності суддів відповідно до ст. 375 КК України. У цьому відношенні дослідниця обстоює висновок, згідно якого предмет злочину, передбачений ст. 375 КК України, потребує коригування на законодавчому рівні шляхом виключення з нього рішень суду, оскарження яких не передбачене процесуальним законодавством, якими не завершується розгляд справи по суті і якими не обмежуються основні права та свободи громадян (с. 148).

Заслуговує на підтримку авторська позиція, згідно якої передбачається розширення адміністративно-управлінських повноважень голів судів у забезпеченні трудової дисципліни в суді (с. 154). У цьому відношенні аргументованою є пропозиція авторки, згідно якої порушення суддею правил внутрішнього трудового розпорядку суду повинно бути підставою для ініціювання головою суду перед зборами суддів відповідного суду обговорення поведінки цього судді. Зборам суддів слід надати право застосовувати попередження щодо судді — порушника трудової дисципліни. Такий механізм має підвищити ефективність здійснення адміністративно-управлінських повноважень очільників судів і рівень дотримання суддями трудової дисципліни (с. 156).

У роботі здійснюється ґрунтовний аналіз та розкриваються нормативні й процесуальні підстави юридичної відповідальності судді.

При цьому авторка правильно виокремлює критерії розмежування між ординарним дисциплінарним проступком судді та проступком, який повинен мати наслідком звільнення його з посади, до яких вона віднесла: (а) форму вини судді; (б) зміст і ознаки вчиненого діяння; (в) кількісні характеристики дисциплінарного проступку і (г) наслідки вчиненого (с. 193). У роботі розкриваються й сутнісні ознаки вини судді як обов'язкової передумови відповідальності. При цьому Олена Миколаївна слушно зазначає, що досить проблемним у теорії й на практиці залишається питання, щодо межі між правовою позицією по справі, яка охоплюється принципом суддівської незалежності, й завідомо винним порушенням чинного законодавства, що свідчить про вчинення суддею певного правопорушення (с. 219). При цьому вчена виробляє низку слушних практичних пропозицій по з'ясуванню вини судді органом, який здійснює дисциплінарне провадження (с. 226).

Цікавою складовою дослідження стали положення роботи, в яких розкривається проблематика судової помилки, як результату суддівського розсуду. Авторський пошук основних причин суддівської помилки, а також шляхів по їх мінімізації та відверненню (с. 234-137). Водночас, дослідниця проводить ґрунтовний теоретичний та прикладний аналіз щодо заходів юридичної відповідальності суддів.

У *третьому розділі* проводиться системний аналіз процедурних аспектів реалізації інституту юридичної відповідальності суддів, й передусім дослідниця детально розкриває ключові принципи (змагальність, незалежність, неупередженість, офіційність, диспозитивність, відкритість і гласність тощо) та юридичний механізм притягнення судді до дисциплінарної відповідальності. Здобувачка обґрунтовано дійшла переконання, що процедура дисциплінарного провадження стосовно судді, як і процедура звільнення судді за порушення вимог несумісності, мають єдину правову природу і в подальшому всі процедури притягнення судді до відповідальності, наслідком яких є

накладення на нього дисциплінарних стягнень, мають бути уніфіковані в єдиному провадженні (с. 256-257).

Окремим аспектом дослідження стали процедурні питання відповідальності судді, який обіймає адміністративну посаду в суді, за порушення обов'язків, передбачених цією посадою. При цьому в роботі слушно звертається увага на деякі законодавчі похибки, зокрема не віднесення суддів, які очолюють підрозділи Верховного Суду й сам Верховний Суд до осіб, які обіймають адміністративні посади в цьому Суді. І як справедливо наголошує авторка, правова природа статусу голів судів різного рівня судової системи України є єдиною, впливає з принципу єдності статусу суддів і не повинна підлягати штучній диференціації законодавцем (с. 288).

Водночас, вчена наводить низку вагомих аргументів, якими намагається довести, що накладення дисциплінарних стягнень на суддів-управлінців у разі порушення ними своїх обов'язків, що впливають з адміністративної посади, має здійснюватися не колективом суду, а органом дисциплінарної влади за поданням зборів суду (с. 297).

Крім того, у роботі проводиться ґрунтовний теоретичний аналіз процедурних питань щодо притягнення судді до кримінальної й адміністративної відповідальності. Зокрема, розкривається порядок затримання судді (с. 298), порядок повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (с. 302), відсторонення судді від здійснення правосуддя (с. 306), процедура розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, учинених суддями (с. 311), виконання покарання щодо судді (с. 314) тощо. Водночас, дослідниця аргументовано обстоює висновок про те, що існує нагальна потреба по унормуванню процедурних аспектів притягнення судді до адміністративної відповідальності. Здобувачка вважає, що орган, який вправі притягати суддю до цього виду відповідальності, має бути виключно судом (с. 321-322).

Вкрай актуальною складовою роботи виступили теоретичні розробки й практичні узагальнення щодо люстрації, як спеціальної процедури притягнення суддів до відповідальності. Так, на думку дослідниці, особливість правової природи люстрації суддів в Україні полягає в тому, що цей інститут поєднує ознаки як соціальної так юридичної відповідальності. Проте, люстрації бракує низки конститутивних ознак юридичної відповідальності судді, а саме відсутність: складу правопорушення, визначеного законом, на момент учинення вчинку, який визнається неправомірним; повного набору гарантій належної правової процедури в люстраційних провадженнях (с. 339).

При співвідношенні матеріальних і процедурних аспектів юридичної відповідальності судді Олена Миколаївна робить висновок, якщо проти судді ведеться кримінальне провадження або провадження у справі про адміністративне правопорушення, предметом яких є ті самі неправомірні дії судді, що оспоруються у провадженні дисциплінарному, орган дисциплінарної влади не вправі притягати суддю до дисциплінарної відповідальності за це правопорушення до моменту винесення рішення у кримінальному або адміністративному провадженні (с. 358).

У *четвертому розділі* роботи послідовно аналізуються організаційні та матеріальні аспекти забезпечення дієвості інституту юридичної відповідальності судді. Розкриваючи питання ефективності діяльності судді авторка вбачає, що через інститут суддівського досьє запроваджується ідея піднаглядності судді органу дисциплінарної влади, забезпечення прозорості його діяльності й регулярного звітування. Водночас, дані досьє використовуються не лише під час оцінювання суддів і проведення конкурсу на заміщення вакантних посад, а і як доказ в дисциплінарному провадженні щодо судді (с. 366-367).

У роботі розглядаються досить складні питання суб'єктів, які повинні вживати заходів щодо недопущення й попередження вчинення

суддями правопорушень, а також забезпечення внутрішнього контролю за діяльністю суддів.

Водночас, як елемент забезпечення позитивної відповідальності суддів, дослідниця звертається до питань організаційного й матеріального забезпечення суддів та їх соціальних гарантій. При цьому у роботі слушно зазначається, що належне фінансове забезпечення судової влади вважається одним із найдієвіших засобів запобігання корупційним та іншим правопорушенням (с. 391). Належне матеріальне забезпечення суддів спрямовано на досягнення такого рівня їх життя й діяльності, який відповідає важливості реалізації покладених на них державно-владних повноважень. Ці гарантії повинні діяти як під час виконання суддями своїх обов'язків (винагорода судді), так і по завершенні професійної кар'єри (відставка судді), а також спонукати носіїв судової влади до сумлінної праці (с. 394).

Дисертаційне дослідження містить цілу низку інших науково обґрунтованих та вагомих, як у теоретичному так і практичному аспектах, висновків та пропозицій.

Дисертація написана згідно з вимогами наукового стилю української стилістики та лексики. Наукові положення, пропозиції та висновки дисертації викладені юридично грамотно, чітко та послідовно.

На основі проаналізованого матеріалу можна стверджувати, що О. М. Овчаренко вдалося продемонструвати власне розуміння існуючих концептуальних проблем юридичної відповідальності професійних суддів України.

При цілком правильному підході до дослідження і загалом позитивній його оцінці, потрібно звернути увагу і на певні *дискусійні питання* та незначні *зауваження*. Основні з них зводяться до наступного.

1. Детальний аналіз дисертаційної роботи дає підстави вважати, що як об'єкт, так і предмет дослідження варто було б обмежити рамками національної правової системи із чітким означенням того, що безпосереднім

предметом дослідження виступила юридична відповідальність саме професійних суддів загальних судів України та суддів Конституційного Суду України.

Водночас, Олена Миколаївна в своїй авторській дефініції доводить, що юридична відповідальність судді є відповідальністю спеціального суб'єкта, наділеного виключними владними повноваженнями з відправлення правосуддя і статутними гарантіями незалежності в системі стримувань і противаг державної влади (с. 11).

Проте, варто звернути увагу, що після конституційної реформи 2016 року законодавець майже повністю розмежував загальну систему правосуддя та систему конституційного судового контролю, виділивши Конституційний Суд України (КСУ) в якості окремого органу, поза рамками судової системи. Тому, на сьогоднішній день, як у теоретичній так і практичній сферах досить гостро постало питання, чи відноситься КСУ до судової гілки влади та чи здійснюють судді даного органу правосуддя. У цьому відношенні цікаво буде почути позицію та наукову аргументацію Олени Миколаївни щодо питання, чи здійснює КСУ правосуддя чи ні?

2. Крім того, на наш погляд, у роботі бракує переконливих аргументів щодо пропозиції про усунення з переліку судових рішень, указаних у диспозиції ст. 375 КК України, актів (а саме рішень) Конституційного Суду України. Хоча здобувачка й зазначає, що це відповідатиме його особливому статусу в судовій системі держави, виключним повноваженням і незалежності (с. 126-127).

3. Як слушно зазначає дисертантка, органи, що накладають стягнення на суддів – це суди в розумінні ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. До таких органів за чинним законодавством належать: органи дисциплінарної влади (Дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя; слідчі судді й Вища рада правосуддя (ВРП) – при відстороненні судді від посади в рамках кримінального провадження або застосуванні інших

запобіжних заходів за КПК України, в тому числі вирішення питання про утримання судді під вартою чи арештом (с. 55-56).

З цього приводу хотілося б почути думку здобувачки з таких питань. Якщо Дисциплінарні палати ВРП й сама ВРП при здійсненні своїх юрисдикційних повноважень є судами в розумінні ст. 6 Конвенції, то чи можна прирівняти членів даних органів до суддів, а відповідно, чи здійснюють вони правосуддя? Якщо так, то чи мають поширюватися на них загальні вимоги закону про юридичну відповідальність суддів та чи мають члени ВРП нести кримінальну відповідальність (як судді) за ст. 375 КК України?

4. Дослідниця виділяє в якості самостійного, принцип підзвітності суддів громадянському суспільству, який випливає з ідеї народовладдя. Вчена зауважує, що народ, делегуючи належну йому владу, має контролювати ефективність роботи її інститутів через механізми, визначені Конституцією й законами України (с. 74). У даному відношенні постає питання: перед ким судді мають бути відповідальні та кому підзвітні (якщо таке, звичайно, припустимо) – перед громадянським суспільством чи перед народом України?

Як відомо, згідно ст. 5 *Конституції України* носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Водночас, громадянське суспільство – це лише одна із форм існування та прояву суверенного народу, яка повною мірою не відображає всю його волю та інтереси.

Вбачається, що даний принцип доречно було б визначити, як відповідальність суддів перед народом України. Проте, нажаль, в нашій державі не існує конституційного механізму прямої відповідальності суддів перед народом України, що, на мою думку, є значним недоліком сучасного конституціоналізму України.

5. Олена Миколаївна обґрунтовує висновок, що юридична відповідальність судді є комплексним правовим інститутом, який складається із сукупності норм права, регламентуючих підстави і процедури притягнення судді до відповідальності (с. 11). Тим самим, дослідниця у своєму авторському визначенні зосередилась на негативній юридичній відповідальності суддів. Проте, авторка водночас обстоює тезу про органічне поєднання в інституті юридичної відповідальності судді її позитивного (проспективного) і негативного (ретроспективного) аспектів. Перший, зокрема, полягає у правовому та етичному обов'язкові судді забезпечувати панування права в суспільстві, а другий має прояв в імперативній вимозі зазнавати заходів державного примусу у разі свідомого порушення суддею свого обов'язку (с. 14). Проте, якщо авторське визначення юридичної відповідальності судді є загальним, то воно, напевно, не охоплює собою позитивну (проспективну) відповідальність суддів, а тому є не повним.

6. Згідно ст. 126 *Основного Закону* встановлено, що незалежність і недоторканність судді гарантується Конституцією і законами України. Водночас, згідно ст. 49 Закону України *«Про судоустрій і статус суддів»* (2016 р.), яка називається «Недоторканність та імунітет судді» поруч із конституційним інститутом недоторканності суддів законодавець окремо означив інститут суддівського імунітету. З цього приводу постає питання: чи розмежовує дослідниця (і якщо так, то за якими критеріями) конституційний інститут недоторканності судді та визначений законом інститут суддівського імунітету?

Проте, наведені зауваження стосуються лише окремих положень дисертаційного дослідження та за своїм змістом мають дискусійний характер. Водночас, вважаю, що Олена Миколаївна Овчаренко досягла поставленої мети своєї роботи, розкривши теоретичну конструкцію інституту юридичної відповідальності професійних суддів України та

здійснила його всебічну характеристику з точки зору фундаментальних правових принципів верховенства права, справедливості, належного судочинства та суддівської незалежності.

Вважаю, що ця дисертація є завершеною працею, виконана здобувачкою самостійно, містить обґрунтовані та логічно сформульовані висновки. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у двох одноосібних монографіях.

Опубліковані наукові праці повністю відображають зміст наукових положень, висновків та рекомендацій, обґрунтованих у дисертаційному дослідженні. Автореферат відображає зміст основних положень дисертаційної роботи.

На підставі викладеного можна зробити загальний висновок, що дисертаційне дослідження Овчаренко Олени Миколаївни «Юридична відповідальність судді: питання теорії і практики» відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, та 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, які висуваються до докторських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура.

Офіційний опонент:

професор кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук

С. В. Прилуцький

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮЧОГО
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА Н. В.
29.02.2017

